

ПЕТЪР СТЬПОВ
ВСЯКА СМЕТКА СЕ ПЛАЩА

chitanka.info

Затворих кованата дъбова врата, поиздърпах ятагана да опитам не се ли е затегнал в посребрената кания. Изтеглих и един пицол от силаха. Де да знаеш, може всичко да се случи. Бях казал на войводата: „Да влезем двама и да му видим сметката!“ Той не рачи. Аз си знам работата, кай, ти остани да вардиш пред вратата.

Стоя отвън на чардака аз и слухтя. Чакам пицол да гръмне вътре или ятаган да зачатка по човешки кости. Нищо толкова не се случи, само слушах гласове. Тихи гласове, на моабет нагласени гласове. Каква е тази работа? Гледам, вратата има ключалка, а дупката за ключа малка, продълговата, пръста си не можеш провря. Наведох се и замижах с едното око. Вътре бият кротува прав до джама, все така облечен в чохоните си сини потури и салтамарка, обшитата със златни нишки. Щръкналата му брада трепере като птича опашка. А пред него разкрачен стои Корчо войвода. Държи пицола си в ръка, смее се, пък по едно време пъкна оръжието в силаха с пискюлите и синците. Аха, рекох си, сега ще заиграе ятагана. Добре, но ятаганът все набучен на кръста му.

— Не бой се, Дестан бей — кротичко дума войводата. — Аз не съм лош чияк като твоите кесаджии. На гости ти додох с момчетата, селям да ти поднеса. Додох да се повидим, да си похортуваме като хората. Няма ли да ме поканиш да седна?

Бият се поклони, кажи-речи, доземи и протегна ръце:

— Буюрун, челеби, аллах да те закриля! Седни!

Разположи се Корчо на миндера и все се усмихва хитро и присмехулно. Усмихва се и се оглежда, а смиреният бей стои прав като свещ.

— И ти седни, Дестан бей.

— Сакън, аз мога и тъй — кротко рече бият.

— Как щяло! Седни, седни...

Прибра бият полите на джубето си и седна. Като че тръни имаше под него, а не мек миндер. Аз го знам ербап чияк. Наперен язди охранен ат, отвисоко гледа чияците, май те са мушици пред него... Глей сега какво намислил войводата! Вместо да му види сметката — нали за това бяхме дошли, — той ихтибар му прави. Аз си клеча до вратата, двайсетина като мене хайдути са се притаили на двора или пък със запънати пицоли се хият пред обезумелите от страх аргати, измежари и бейски мекерета, а ханъмките квасят със сълзи

възглавниците в харема и хлипат. Ама Корчо такъв си беше. Обичаше приказките, ихтибар правеше на чилияка. С кротко започваше, дето има една приказка, с памук вадеше душите. Този път не можех да го разбера. Гледам, навън се е развидяло, слънцето ще изскочи и ще тръгне над гората, а ние още на лафмоабет я караме! Ей туй не харесвах и тъкмо да блъсна вратата и да река на войводата да бърза, чувам го, дума:

— Е, няма ли, Дестан бей, със софра да ме почетеш? Аз съм горски чилияк, спя, дето свърна, ям каквото намеря, а ти тук си имаш всичко курдисано като за сватба... И яденето, и пиенето, и ханъмките викаш една по една, когато ти кефне! Знаеш, че има обичай гостът да се понахрани, нали тъй?

— Ще ида да донеса — скочи бейт.

Корчо живо го спря с ръка:

— Сакън, измекари имаш. Ти си господар, как тъй ще се резелиш?

Бейт отпусна рамене, видях как лицето му се поизкриви.

— Ама твоите хора са вързали и запрели моите аргати, челеби.

— Вай! — плесна се войводата по челото. — Виж ги ти! Пейо!

Щом чух името си, блъснах вратата и ето ме ухилен на прага. Видях как бейт изтръпна. И как няма да изтръпне — калпакът ми опираше, кажи-речи, дъсчения таван. Пък с тези чифте пицоли на кожения силиях, с този крив нож и паласки, натъпкани с барут, тънка пушка през рамо и широк ятаган, украсен с червени и зелени камъни — ума му взех. А и чист бях, спретнат, с нови дрехи облечен като всинца ни — преди две недели бяхме бастисали чаршията на града и оттам взехме шаяци и чохени платове. Двама терзии подбрахме със себе си. Те тръгнаха без кеф — нямаше как. С ножици, игли, теркове и напръстници от сутрин до вечер мереха, крояха, шиеха. На всеки от нас, двајсетина хайдуги, нови аби и пъстри потури ушиха, джензефени пояси скроиха. С такива дрехи, казваше войводата, се обличат солдатите в Русия и в Аустрия. Той беше ходил там, много свят беше видял, много патил. И оръжието им еднакво, добави той, кажи-речи, от един майстор ковано. Че като се строят в две редици с ония ми ти зелени и червени солдатски премени, окичени с ширити и жълти копчета по тях, да ги гледаш и да им се ненагледаш. А ние какви

сме — думаше войводата. И ние сме солдати. Солдати на народа. Ние го пазим от душмани и от злини.

На тези работи държеше Корчо и аз харесвах такива салтанати. Та хиля се аз такъв напет, а беят ни жив, ни умрял. Сега го виждах хубаво. Бледен беше, брадата му трепере, дето има една приказка — изгубил и ума, и дума. А Корчо спокоен, весел, като че дошел на сватба, а не правда да раздава.

— Пейо — рече войводата. — Бе какво сте направили вий бе?

— Че какво? — примигнах аз.

— Скоро да додат тук някои от измекарите на бея, че да ни нахранят, както бог дал. Гост посреща боят, пък вий какво сте ги навързали! Хайде!

Понамръщих се, но излязох на двора. Седят мустакатите и брадати хайдутини по къшетата или до вратата, тутун пият, приказват. Все еднакви като истински солдати. А сред двора забит зелен байрак. Перчи се, кажи-речи, до върховете на дърветата. Рекох на момчетата да намерят измекарите, че скоро да занесат на войводата и на бея да похапнат...

Ядоха и пиха двамата, а аз все клеча до вратата. Все гледам през дупката на ключалката и пак ме хванаха дяволите. Смее се Корчо, един такъв добряк изглежда, кротък като невяста — на хайдутин не мяза. Приказват разни работи с бея, а той вече е друг. Поотпусна се, червенина пак се мацна по лицето му. Чувам го да казва, че Корчо войвода е справедлив чияк, добър чияк и само зян приказки се чуват за него. Отсега нататък боят ще го има за побратим. Било що било. Изпращал сеймени подир него — грях сторвал, не знаел какъв чияк има насреща си. Ще разпусне веке сеймените. Прашинка няма да позволи да падне върху Корчо и дружината му. А войводата все се усмихва на тези горещи приказки. Кърши от пилето, лапа баница, пие шербет и поклаща глава: „Аферим, беим, сполай ти, ихтибар ми направи, богато ме нагости. Виж как чияците могат да живеят в мир.“

А аз на тръни седя. Не че ми е за яденето — и ние всинца бяхме похапнали. Омекца сърцето на войводата — това е. Забрави, че този бей беше разплакал малко и голямо. Бесилки издигна, бащата на Корчо обеси, моми затри в харема си, имоти заграби, цяло село му работи ангария, нозете на непокорни потроши. Идваха селяни в балкана да се жалят от него: „Отърви ни, Корчо войвода, цял живот свещи ще палим

за тебе и за дружината ти!“ А Корчо: „Ще се уреди, знам си работата!“ И тази нощ дойдохме. Всичко стана мирно и тихо, а сега, гледай го ти, моабет кара! Седя и се пуля — какво е хрумнало на войводата? Идеше ми да блъсна вратата и с пицола бум-бум — право в корема на бея. Не го направих, защото, гледам, войводата се изправи. Пооблиза устните си, поизчисти с ръка мустаците си и пак се засмя. Кокоря се аз пред дупката и се питам какво ще стане...

Нищо не стана. Бръкна в пояса си Корчо и извади няколко лъскави алтъна. Трясна ме нещо по главата. Чувам го да дума:

— Дестан бей, сполай ти, добре ме посрещна, нахрани ме, както бог дал, кажи сега какъв е масрафът за яденето.

— А, Корчо войводо, може ли? — опъна се беят.

— Може, може... Казвай!

— Ти си ми гост, как тъй ще плащаш? Докачаш ме, челеби.

— Тъй трябва. Всяка сметка се плаща! Казвай! — настоя Корчо.

— Йок, не приемам! — решително повтори беят. — И твоите аркадаши са ми гости, аз таквиз юнаци като не почета, кого друг?

А Корчо все се усмихва. Стои пред бея половин глава над него, спокоен, весел... на сватбарин мяза. Казвах си, че май е минало времето на хайдутите. Щом и сърцето на Корчо се е размекнало, отиде тя! Язык! По-добре да сменя гайтанлиите потури и абата с конопена риза, а вместо пушка бойлия и сабя френгия — овчарска гега да нарамя. Тюю, какви времена додоха! Аз да съм, не пари ще му дам, а ще забия в корема му един куршум, и толкоз! Кой каквото заслужава. Ама Корчо беше ни научил да не си пъхаме носовете, дето не трябва. Да мълчим, когато той говори и заповядва. Хайдуги без команда и без ред — огън да ги гори, думаше той. В тази дружина се слушат войводата и байрактарят. Ако всеки вземе да командува и да прави каквото му текне — по-добре разпилей на вятъра такваз дружина.

Гледам, сложи Корчо два кръгли алтъна на софрата и се поклони. Пара дава и метан сторва на този кръвопиец и изедник! И това доживях. Мисля си, ще река на Корчо, че веке хайдутин не ща да ходя в неговата дружина. Нека си търси други баби, дето плащат на душмани и поклони им сторват.

Тъкмо си думах тъй, чувам Корчо да говори:

— Сметката си е сметка. Всеки да си знае, че един ден ще плаща!

Примигна боят, вдигна ръка, намислил беше да каже нещо, но Корчо го спря и пак рече:

— Моята сметка е платена. — Той сложи ръка върху дръжката на ятагана си и с друг, твърд глас, с какъвто говореше, когато заповядваше, каза: — А сега да видим твоята!

Боят пак пребледня от тези твърди, страшни думи. А мене нещо под сърцето ме стопли — разбрах накъде бие работата. Потрих ръце и пак ми стана хубаво. Долепих ухо до вратата да чувам по-добре.

— Има да плащаш и ти, Дестан бей! — строго добави Корчо.

— Корчо войвода, аман, не прави майтапи! Побратими станахме, аз тебе богато ще те даря... — поде боят, а гласът му май не беше съвсем неговият.

Чаках какво ще рече Корчо. Думите му излетяха спокойни, твърди като елмази, равни и малко страшни:

— Имаш да плащаш за ручеи пролени сиромашки сълзи и за морета сиромашка пот! И за баща ми ще плащаш! Ти го уби, помниш ли?

— Милост... — изхлипа боят и се смъкна на колене.

Чух звън. Нещо на тенекия прозвънтя, сетне писна като звънче, а след туй удари някак тъпо, на меко. Изхлипа глас. Погледнах през ключалката. Боят, свит, лежеше на чергите. Краката му, обути в шалвари, поритваха. Корчо стоеше над него малко приведен и бършеше сабята си в потурите му. Постоях като сащисан, сетне бутнах вратата.

— Аз платих, и той плати — рече Корчо. — Сега към Балкана!

И бързо излязохме. Корчо свирна. На двора се разтичаха брадатите хайдутите и се наредиха около байрака. Еднакви, спретнати, със силяхлъци запасани, окичени с оръжия и чанти. И черни островърхи калпаци на главите им. А байракът плющи над тях. Казах си, че един ден такива солдати може да има българското господарство, като се освободи. Не зная дали ще доживея този ден, ама много исках да го дочакам.

— Развържете жените и всички аргати! — рече войводата. — Всеки да си върви по пътя. А на конаците — огън.

Пак се разтичаха хайдутите. Аз режах вървите, които стягаха ръцете на уплашените измежяри, те ми се покланяха доземи и щом им виквах: „Да ви няма!“ — те презглава хукваха извън конаците.

Замириса ми на дим. Видях как от чардаците, от плевнята и от покрива на конака избухнаха червени пламъци. Влязохме в оборите и изведохме по един кон, на други натоварихме събраната плячка от богатствата на бея и яхнахме конете. Двайсетина хайдути, на всеки по един.

После пак препуснахме из пущинаците, а аз все се обръцах. До небето се издигаха пламъци и дим. Гората ни скри. Тръгнахме по един изровен от дъждовете път. Балканът беше пред нас. Все поглеждах към Корчо и си мислех, че ако беше ми казал да се хвърля в огъня, щях да го сторя, без много да му мисля...

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.